



MÁLTEIGURIN

Vilstir vøddar

Í einari av søgunum, sum verða lisnar í útvarpinum, bleiv sagt um ein persón, at hann var *vøddamikil*.

Fara vit at kanna eftir, hvat það var, sum var so stórt á hesum persóninum, so sigga vit hjá Svabo (1773), at 'vøddi' merkir »det tykke af laaret bagtil, Artsbakke«. Chr. Matras og M. A. Jacobsen (1928) siga somuleiðis, at 'vøddi' merkir »det tykke af laaret bagtil, Arsbakke«. Altso: revvabøllur.

Men í orðabókini frá 1961 hefur hetta orðið fingið ein annan týðning. Har stendur 1) 'muskel' og 2) '(ísar í ældre talesprog) det tykke af låret bagtil, den ene halvdel af sædet (bagen)'. Orðabókin sigur ikki, hvaðani hon hefur 'muskel' í hesum nýggja týðninginum.

Muskul kemur av latíni: musculus, sum er eitt diminutiv (minkingarformur) til 'mus', sum merkir *mús*. Myndin er altso, at muskulin (kanska serliga í yvirarminum) titar aftur og fram undir húðini sum ein mús.

Muskulin hefur verið vanligt fýroyrskt orð alt tald, ið nú-
livandi minnst. Tæl er ein gáta, hvi hann nú (millum
1928 og 1961) skal úthýst og avloysast av einum øðrum
orði, sum hefur ein heilt annan týdning. Sjálvsagt er bøll-
urin ein muskul, men tæl er ikki tald sama sum, at allar
musklar eru bøllar. Teir mikroskopisku musklarnar, sum
stýra eyga og eynalokki, eru alt annað enn bøllar. Fornliga
er einki í vegin við orðinum 'muskul'. Tæl letur seg væl
benda, og vit hava fleiri onnur orð, sum hava líkandi
ending: ompul, bekil, skekil, skrambul.

At siga um minkran, at hann er vöddamakil, kann á fyr-
oyskum bara merkja, at viðkomandi er förlgur ella vel-
förgjörður aftantil. Þey, sum hava sæð filmar, æðrenn sjón-
varpið for at senda sína ævighetsseriu av amerkskum
slagsmálum, minnast, at t.d. Marilyn Monroe var rættiliga
vöddamakil. Hineingin er tað ikki beint at siga, at tann
franski forsetin "spældi við vöddunum", tá ið hann brestir
atumbumbur í Stíllahavinum. Hann spældi við *musklun-*
um.

Men hvussu er hendan fløkjan so íkomin? Tann, sum fer at leita í føroyskum orðabókum eftir 1961, kemur aftur ongul í vøddi: allar hava ta skeivu týðingina. Hvat er so til ráða at taka? At hyggja í eina íslenska orðabók, sjálvsagt. Har stendur tað: *muskel* = *vøddi*.

Vöðdaflytingin hefur so eisini gjørt tann ekstra skaðan, at 'massasja' av summum verður kallað 'vøðdamýking', sum ljóðar eitt sindur ónæriligt. Orðatransplantatióin førir til málkreft, sum spreiddir seg.

At summir föroyingar eru betri við íslenskt enn við føroyskt er lögligt, men illa fóstáligt. Okkara mál er líka gott sum íslenskt, og so er tað *okkara*. Soleiðis at flyta runt við orðum millum nærskyld mál er tað, sum Kai Friis Møller í síni skemtiliga bók frá 1945, Den store nordiske svaselang, kallar *spmöglic blodskam*.

Tað bleiv sagt í sjónvarpinum herfyri, at nú hevur okkara einasti litteraturprísur skift navn. Fyrr eitur hann „M. A. Jacobsens bókmentavirðisløn“. Men nú skal hann eita „Bókmentavirðisløn M. A. Jacobsens“, sum er íslendskt. Á føroyskum hevur tað hvørfallsbenda orðið altíð staðið *frammanfyri*: Føroya løgting, Noregs kongur, Kingos sálmar, Brockmanns lestur, Eiríks bóði, Tórshavnar býráð.

Men nú hefur so onkur tikið í vøddarnar á býráðnum og framt hesa málsligu blóðskomm.

Onkur av okkara mongu málkønu átti at sett seg á vøddarnar og kannað eftir, hvussu tað bar til, at føroyingar fingur afturpart um allan kroppin.

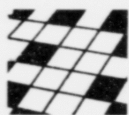
Úr Orðafari:

VÆL

Man hetta henta hjáorðið vera hvörvandi í færeyskum máli? Tað kundi tókst, tí í þráti við smábörn í útvarpinum hoyrist sjáldan annað enn svarað »gott«, tá ið tey verða spurð, hvussu teimum dámar eithvørt. Mundi ikki verið tørvur á einum átaki til at bjarga barnum líttá orði – ikki bert í skúlum og harnagørðum, men í hvørjum húsi í landinum! Í sama viðfangi kundu børn (og vaksin við) verið lærd at fara rætt við sagnorðinum at *dáma*!

[illegible]

© Len 596



KROSSORÐAGÁTA

Vinnari: Hans Jørgin Dam,
360 Sandavágur

Loysnin frá seinastu viku

Loysunarorðið: VÁGAMAÐURIN

H	J	A	L	N	A	R	A	A	E	T	E	R	S	E	N
J	O	H	A	N	N	E	S	A	V	S	K	A	R	A	I
A	L	O	P	I	I	N	Y	A	V	L	A				
L	A	R	I	S	S	A				R	A	N	G	A	R
P	A	N	S	A	R	A	S	K	I	P	A				I
A	F	S	K	O	E	A	R	T	A	N	G	I			
R	T	A		Y	A		Y	A	R	M	O	U	T	H	
R	A		L	S	K	U		M	L		R	N	A		
A	N		V	L	U		S	P	I	K		R	O	S	A
D		S	A	A	R		N	I	A	L	L			M	L
55	K	N		V		K	O	R		M	I	R	I	A	M
S	N	A	R	U	R		D	U	R		N	E	V	N	A
L	E	R	I	R		E	D	M	U	N	D	A	I		
A		V		T		A	P	N		I	N	N	A		N
P	E	R		N	A	U	R	U		O	N	E			O
P	U	N	K	T	U	M		R	O	P	I	T	E	K	N

Hvønn leygardag

verður krossorðagáta í blaðnum. Drigið verður millum røttu innsendu loysnirnar. Vinningurin er ein av niðanfyri nevndu bókum frá Føroya Skúlabókagrunni. (Krossa av hvøria tú best kundi hugsað tær).

Fyri at verða við í dráttinum um vinningin, má loysunar-
orðið vera okkur í hendi í *seinasta lagi hósdagin*. Vinn-
arin verður saman við loystu gátuni kunngjördur í blað-
num næsta leygardagin.

Sendið loysunarorðið til: **Sosíalúrin, Box 76, 110 Tórs-
havn** – og viðmerkið » **Krossorðagáta nr. _____** « á bjálvan.

Loysunar-

ordid:

Navn

Dustanoff

Bygd/hvur

Lesið fórovskt – hugsið fórovskt!

- ☐ Fuglar í Norðurhøvum
- ☐ Stjórnarskipanarmálið 1946
- ☐ Spell at sólin kom upp
- ☐ Politiska søga Føroya 1814–1906
- ☐ Føroyskir soppar
- ☐ Døgurðabókin
- ☐ Søgan um eplið
- ☐ Heimsatlas
- ☐ Mannakroppurin – og hvussu hann starvar
- ☐ Alfagurt ljóðar mín tunga (fleða/ljóðband)

*Bækur og annað tilfar
– bæði innan og utan skúlagátt.*

FØROYA SKÚLABÓKAGRUNNUR

